

Η δημιουργία και η υλοποίηση μιας ερευνητικής εργασίας (project)

Τι είναι το project: Η λέξη project σημαίνει σχέδιο, μελέτη και χρησιμοποιήθηκε στην παιδαγωγική στις αρχές του 20^{ου} αιώνα πρώτα στη χειρωνακτική εκπαίδευση των ενηλίκων και στη συνέχεια σε παιδιά και ενήλικες ως μια εκπαιδευτική διαδικασία που οδηγεί στη μόρφωση μέσα από συγκεκριμένες διαδικασίες μάθησης.

Το project είναι τρόπος ομαδικής εργασίας στην οποία συμμετέχουν με ερευνητική διάθεση εκπαιδευτικοί και εκπαιδευόμενοι. Η διδασκαλία με τη χρήση του project διεξάγεται και διαμορφώνεται από όλους όσους συμμετέχουν.

Σημαντικό ρόλο στη διδασκαλία με τη μέθοδο project έχουν οι ανάγκες, η διάθεση, τα ενδιαφέροντα και η συνεργασία αυτών που συμμετέχουν. Η επεξεργασία του θέματος πραγματοποιείται έτσι ώστε να επιτυγχάνονται οι αρχικοί στόχοι που έχουν τεθεί αλλά και όλη η διαδικασία να συνοδεύεται από ένα παραγόμενο προϊόν, όπως έκθεση, βιβλίο, εκδήλωση κ.ά.

Η μέθοδος project: Πολλές απόψεις τα τελευταία έτη παρουσιάζονται για την αξία της μεθόδου project, άλλες θετικές και άλλες αρνητικές. Κάποιοι εμμένουν στις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας, όπου οι στόχοι είναι σαφείς και καθορίζονται από τον εκπαιδευτικό ή το Αναλυτικό Πρόγραμμα. Ωστόσο όσοι χρησιμοποιούν το project στη διδασκαλία τους καθορίζουν προσεχτικά τους στόχους και αναφέρουν ότι αντικειμενικοί τους σκοποί είναι:

- A. Η άσκηση στην έρευνα και η δια βίου μάθηση
- B. Η προσεκτική ανάγνωση και όχι η αντιγραφή
- Γ. Η ενεργός και δημιουργική συμμετοχή στη μάθηση
- Δ. Η διασταύρωση στοιχείων και πηγών
- E. Η παραγωγή προϊόντος, που διαφοροποιείται από μία τυπική προφορική ή γραπτή εξέταση.
- Στ. Η ομαδική εργασία και η ανάπτυξη ικανοτήτων επικοινωνίας και συνεργασίας.

Η διδασκαλία με τη μέθοδο project συμβάλλει στο να αναπτύξουν τα παιδιά γνώσεις και ικανότητες που είναι απαραίτητες στον εξελιγμένο κόσμο που θα ζήσουν. Η διδασκαλία με τη χρήση του project βοηθά τα παιδιά:

1. Να αποφασίζουν και να αξιολογούν την ορθότητα και χρησιμότητα των πληροφοριών που ανακαλύπτουν.
2. Να χειρίζονται και να παρουσιάζουν τις πληροφορίες που ανακαλύπτουν.
3. Να χρησιμοποιούν πολλές πηγές πληροφόρησης (βιβλία, περιοδικά, διαδίκτυο κ.ά.).
4. Να συνεργάζονται και να θέτουν στόχους και πλαίσιο έρευνας και εργασίας.

Το project στην αίθουσα διδασκαλίας: Το πιο σημαντικό βήμα σε ένα project είναι να αποφασίσουν μαζί εκπαιδευτικός και παιδιά πως θα διαχειριστούν το υλικό που θα συγκεντρώσουν. Υπάρχουν αρκετές λύσεις, όπως:

- Η δημιουργία φυλλαδίων ή βιβλίων.
- Η κατασκευή αφίσας με εικόνες και κείμενα

- Η δημιουργία Dvd ή Cd

Το κάθε υλικό που δημιουργείται απαιτεί ιδιαίτερες ικανότητες από τα παιδιά που χρειάζεται να ενθαρρυνθούν και να αναπτυχθούν. Το project δεν είναι μόνο παρουσίαση στοιχείων, γεγονότων και πληροφοριών είναι πιο δημιουργικό γιατί περιέχει:

- Δημιουργία και συγγραφή κειμένων και όχι αντιγραφή
- Δραματοποίηση και παιχνίδια ρόλων
- Δημιουργία μακετών κ.ά.

Για την επιτυχημένη εφαρμογή του project είναι απαραίτητο πολλές φορές η διαίρεση των αρχικών στόχων σε υποστόχους. Για παράδειγμα σε ένα σχέδιο για το αεροδρόμιο, η ομάδα των παιδιών που ασχολείται με το σταθμό άφιξης και αναχώρησης των επιβατών αποφασίζει ποια παιδιά είναι υπεύθυνα για την κατασκευή της μακέτας, ποια είναι υπεύθυνα για τη συλλογή εικόνων από τον αεροδρομικό σταθμό της πόλης, ποια είναι υπεύθυνα για τη συλλογή των δρομολογίων από τις αεροπορικές εταιρίες κ.ά.

Κατά την υλοποίηση ενός project, μπορεί οι αρχικοί στόχοι να τροποποιούνται, όπως και το πλάνο εργασίας αλλά δεν μπορεί να γίνεται κατάχρηση του ευμετάβλητου της μεθόδου διδασκαλίας, έτσι ώστε να μην παράγεται ένα τελικό προϊόν. Οι συνεχείς αλλαγές κουράζουν και δημιουργούν τάσεις φυγοπονίας. Είναι χρήσιμο να τεθούν από την αρχή με σαφήνεια οι στόχοι και το πλάνο του σχεδίου εργασίας, έτσι ώστε τα παιδιά να γνωρίζουν τι και πώς να το κάνουν. Ο χρόνος εφαρμογής είναι επίσης σημαντικός παράγοντας σε ένα project, γιατί το πότε πρέπει να γίνει ή να παρουσιαστεί κάτι αυξάνει το αίσθημα της υπευθυνότητας, αν και καμιά φορά δημιουργεί άγχος. Η συνεχής παράταση του χρόνου υλοποίησης ορισμένων ενεργειών ή παρουσίασης των εργασιών δημιουργεί κενά, όπου πολλές φορές έχουν ως αποτέλεσμα την έλλειψη ενδιαφέροντος ολοκλήρωσης του σχεδίου εργασίας.

Η ενεργός συμμετοχή που προκύπτει από την ικανοποίηση ενδιαφερόντων όλων των εμπλεκόμενων φορέων είναι ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά ενός project, για αυτό το λόγο εκπαιδευτικοί και μαθητές χρειάζεται να διαπραγματευτούν και να συζητήσουν, έτσι ώστε να δημιουργήσουν ένα σχέδιο εργασίας που να ικανοποιεί και τα δύο μέρη. Είναι λοιπόν σκόπιμο οι εκπαιδευτικοί να φροντίζουν να ικανοποιούν τα ενδιαφέροντα των παιδιών και όχι τα δικά τους, γιατί τα παιδιά, σχεδιάζουν, ερευνούν, εφαρμόζουν και παρουσιάζουν. Αν δεν υπάρχει ενδιαφέρον για την υλοποίηση ενός project, ίσως είναι προτιμότερο η μη συνέχιση και ολοκλήρωση του, γιατί τότε το project δε θα διαφέρει από τη συνηθισμένη διδακτική μέθοδο που εφαρμόζεται. Κύριος σκοπός ενός σχεδίου εργασίας δεν είναι η απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων που μπορεί μετά από καιρό να είναι παρωχημένες αλλά η ενθάρρυνση ερευνητικής διάθεσης και η απόκτηση τρόπων έρευνας και παρουσίασης εργασιών.

Στόχοι του project: Οι στόχοι διακρίνονται σε τρία μέρη: α) αυτούς που αφορούν τις γνώσεις και τις έννοιες που τα παιδιά πρέπει να διδαχτούν σύμφωνα με το Α.Π. β) αυτούς που αφορούν τις δεξιότητες που τα παιδιά μπορούν να αναπτύξουν, όπως ανάπτυξη προφορικού λόγου, ανάγνωσης γραφής κ.ά και γ) αυτούς που αφορούν τις στάσεις και τις συμπεριφορές που τα παιδιά καλλιεργούν, όπως η θετική στάση απέναντι στη μάθηση, το συντονισμό και την ανεξαρτησία.

Ο σημαντικότερος όμως στόχος είναι το ενδιαφέρον των παιδιών για αυτό που κάνουν. Μπορεί να φοιτούν στην Α τάξη του δημοτικού σχολείου, αλλά επειδή τους αρέσει μία ταινία με υπότιτλους προσπαθούν να διαβάσουν για να κατανοήσουν αυτό που βλέπουν, το ίδιο γίνεται και στην εφαρμογή ενός project.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού: Χρησιμοποιώντας το project αλλάζει ο ρόλος του εκπαιδευτικού.

1. Από πηγή γνώσης μετατρέπεται σε αρωγός ανακάλυψης της. Δεν είναι κριτής της γνώσης και των δεξιοτήτων αλλά συμπαραγωγός της. Προσπαθεί μαζί με τα παιδιά να φθάσει τους στόχους που έχουν τεθεί. Προσπαθεί να απαντά σε ερωτήματα διαδικαστικά, όπως με πιο τρόπο θα παρουσιαστεί ένα βίντεο από το διαδίκτυο στην τάξη που δεν υπάρχει σύνδεση.

2. Οριοθετεί μαζί με τα παιδιά τους στόχους της εργασίας και δεν ακολουθεί αποκλειστικά τους στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος.
3. Ακολουθεί διεπιστημονική προσέγγιση διδασκαλίας, αφού τα μαθήματα εμπλέκονται και αποκτούν συνδεσιμότητα. Η ιστορία εμπλέκεται με τη γλώσσα, τη φυσική και τα μαθηματικά.
4. Σχεδιάζει, αλλάζει, εφαρμόζει σύγχρονες εκπαιδευτικές τεχνικές που έχουν ενδιαφέρον για τα παιδιά. Συζητά και καθορίζει μαζί με τα παιδιά το παραγόμενο προϊόν, που μπορεί να είναι μία αφίσα, ένα άρθρο, μια ραδιοφωνική εκπομπή κ.α.

Η αξιολόγηση του project: Η αξιολόγηση είναι μία διαγνωστική δράση όπου προσδιορίζονται τα επιτεύγματα, οι δυνατότητες και οι αδυναμίες των παιδιών κατά την εφαρμογή του project.

Η αξιολόγηση σχετίζεται με τους αρχικούς στόχους του σχεδίου εργασίας, που αφορούν γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις και σχετίζεται με το τι τα παιδιά παράγουν. Προκύπτει μέσα από την παρατήρηση του εκπαιδευτικού καθώς τα παιδιά εργάζονται ή με ερωτήσεις σχετικές με το γιατί, το τι και το πως δημιουργούν σε ένα project. Η δημιουργία ενός πίνακα όπου ο εκπαιδευτικός σημειώνει τις επιδόσεις του παιδιού συμβάλλει στην αξιολόγηση του.

Αξιολόγηση	Σημεία αξιολόγησης	Επίδοση
Δημιουργία στόχων	Μπορεί να ορίσει σκοπούς και υποστόχους; Μπορεί να οργανώσει την εργασία του;	
Εντοπισμός πληροφοριών	Μπορεί να βρει πληροφορίες; Μπορεί να χρησιμοποιήσει τις πληροφορίες που βρίσκει;	
Χρησιμοποίηση βιβλίων και διαφόρων πηγών	Μπορεί να ορίσει τα απαραίτητα βιβλία στην εργασία του; Μπορεί να βρει τις πληροφορίες που χρειάζεται στα βιβλία;	
Χρήση πληροφοριών	Κρατά σημειώσεις για την εργασία του; Μπορεί να παρουσιάσει τις πληροφορίες που συνέλεξε στο ακροατήριο;	
Αξιολόγηση εργασίας	Αξιολογεί το παιδί την εργασία του; Προτείνει αλλαγές και βελτιώσεις;	

Όμως είναι ιδιαίτερο σημαντικό και τα ίδια τα παιδιά να αξιολογούν την εργασία τους και να προτείνουν βελτιώσεις. Μια ερώτηση του εκπ/κού προς τα παιδιά για το πώς θα έκαναν το σχέδιο εργασίας τους αν είχαν μια δεύτερη ευκαιρία θα παρουσιάσει αλλαγές και βελτιώσεις.

Επειδή η αξιολόγηση δεν πραγματοποιείται με τις συνηθισμένες πρακτικές της εφαρμογής ενός test, αλλά με την παρατήρηση και τις ερωτήσεις η πορεία εργασίας σε ένα σχέδιο εργασίας είναι σημαντικότερη από το παραγόμενο προϊόν γιατί μέσα από αυτή επιτυγχάνεται η αξιολόγηση των παιδιών.

Σχέδιο εργασίας: «Η Ευρωπαϊκή Ένωση. Όργανα και λειτουργίες της»

Το συγκεκριμένο project εφαρμόζεται από τα παιδιά της Στ τάξης του σχολείου στον τομέα των Κοινωνικών Επιστημών και χρησιμοποιεί ώρες από την Ευέλικτη Ζώνη και το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής.

Το σχολείο διαθέτει αίθουσα Η/Υ με 10 υπολογιστές με λειτουργικό XP, συνδεδεμένους στο διαδίκτυο και RAM 1MB, όπου οι τα παιδιά ερευνούν για τις εργασίες τους. Η τάξη είναι χωρισμένη σε 4 ομάδες των 5 ατόμων και σε κάθε ομάδα αντιστοιχούν δύο Η/Υ. Η κάθε ομάδα δημιουργεί υποστόχους και προσπαθεί να

τους υλοποιήσει. Η χρήση των Η/Υ γίνεται στα πλαίσια του μαθήματος της Ευέλικτης ζώνης, ενώ η ανατροφοδότηση της εργασίας γίνεται στα πλαίσια του μαθήματος της Αγωγής.

Στόχοι: Α. Γνωστικοί: Τα παιδιά να γνωρίσουν τη δομή της Ε.Ε¹, να έρθουν σε επαφή με όργανα της που λειτουργούν στη χώρα και να μάθουν για την πορεία της Ελλάδας στην Ε.Ε. Β. Ικανότητες-Δεξιότητες: Οι μαθητές/τριες να χρησιμοποιήσουν ΤΠΕ, να σχεδιάσουν χάρτες και να παράγουν υλικό για την ιστοσελίδα του σχολείου. Γ. Στάσεις-Συμπεριφορές: Οι μελλοντικοί πολίτες να αισθανθούν ότι είναι μέλη μιας μεγάλης κοινότητας που έχει ομοιότητες αλλά και διαφορές και να συμβάλλουν στο γεφύρωμα των διαφορών.

Μία ομάδα παιδιών ασχολείται με την ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη σχέση της Ελλάδας σ' αυτήν. Ανακαλύπτει ότι η ιδέα του J. Monet, αρχικά ξεκίνησε ως ένωση χάλυβα με τη συνθήκη της Ρώμης. Στη συνέχεια δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.) που εξελίχτηκε σε Ε.Ε. Οι χώρες που συμμετείχαν ήταν λίγες και στη συνέχεια διευρύνθηκαν για να φτάσουν σήμερα στον αριθμό 27. Η Ελλάδα πριν το 1967 προσπάθησε να γίνει μέλος της ΕΟΚ αλλά η κατάλυση της δημοκρατίας και η εγκαθίδρυση της δικτατορίας δεν επέτρεψε την είσοδο της χώρας στην κοινότητα. Οι έντονοι δημοκρατικοί θεσμοί που επικρατούν στην κοινότητα επέτρεψαν την είσοδο της χώρας μετά την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας. Η υπογραφή της συνθήκης προσχώρησης της Ελλάδας στο Ζάππειο Μέγαρο το 1981 αποτελεί ένα κορυφαίο γεγονός για την ελληνική ιστορία.

Η δεύτερη ομάδα ερευνά για τα θεσμικά όργανα διοίκησης της ένωσης. Ανακαλύπτει ότι αυτά είναι: το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που εδρεύει στο Στρασβούργο, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο που εδρεύει στο Λουξεμβούργο, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα που εδρεύει στη Φραγκφούρτη, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και η Κομισιόν που εδρεύουν στις Βρυξέλες και το Συμβούλιο Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανακαλύπτουν πληροφορίες στην ιστοσελίδα [http://el.wikipedia.org/wiki/Ευρωπαϊκή Ένωση](http://el.wikipedia.org/wiki/Ευρωπαϊκή_Ένωση). Ανακαλύπτουν ότι τα κύρια όργανα της Ε.Ε. εδρεύουν στην Κεντρική Ευρώπη, αλλά και άλλα περιφερειακά όργανα, όπως το CEDEFOP, το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, η Ευρωπαϊκή Αρχή για την ασφάλεια των τροφίμων, ο Ευρωπαϊκός οργανισμός περιβάλλοντος κ.ά εδρεύουν σε χώρες όπως η Ελλάδα, η Λιθουανία, η Ιταλία και η Δανία. Η ομάδα των παιδιών κατασκευάζει ένα χάρτη με τα κράτη της Ε.Ε. που υπάρχει στη σελίδα 65 του σχολικού εγχειρίδιου και τοποθετεί πάνω στο κάθε κράτος τα θεσμικά όργανα της ένωσης που εδρεύουν σε αυτό. Τα παιδιά διαπιστώνουν ότι σε κάθε κράτος υπάρχει ένας ή περισσότεροι φορείς της κοινότητας. Οι υπηρεσίες και οι φορείς της ένωσης είναι αποκεντρωμένες και η συνοχή τους χαλαρή.

Η τρίτη ομάδα παιδιών ασχολείται με το μύθο της Ευρώπης και τα θεσμικά όργανα της κοινότητας που εδρεύουν στην Ελλάδα. Βρίσκουν στο διαδίκτυο <http://www.youtube.com/watch?v=O0FiR6ewGiE> το μύθο που έδωσε το όνομα του στη μεγαλύτερη παγκόσμια ένωση κρατών. Διαπιστώνουν ότι στην πόλη της Θεσσαλονίκης, στην περιοχή της Θέρμης εδρεύει το CEDEFOP που ασχολείται με την επαγγελματική κατάρτιση. Προσπαθούν να οργανώσουν μία επίσκεψη. Ερευνούν την αγορά τουριστικών λεωφορείων για την εύρεση του οικονομικότερου μέσου και υπολογίζουν το κοστολόγιο. Προσπαθούν να επισκεφτεί το CEDEFOP και ένα άλλο τμήμα του σχολείου, έτσι ώστε να μειωθεί και άλλο το κοστολόγιο. Επίσης η ομάδα των παιδιών

¹ Ε.Ε. = Ευρωπαϊκή Ένωση

ανακαλύπτει με περιήγηση στο διαδίκτυο ότι στο Ηράκλειο της Κρήτης εδρεύει ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια Δικτύων και Πληροφοριών (ENISA). Συλλέγουν πληροφορίες για το σκοπό και το αντικείμενο εργασίας και για τους δύο οργανισμούς. Μέσα από πλοήγηση στο διαδίκτυο διαπιστώνουν ότι η Ε.Ε. είναι ένας εργοδότης που απασχολεί χιλιάδες γλωσσομαθείς εργαζομένους στις υπηρεσίες της.

Η τέταρτη ομάδα προσπαθεί να ανακαλύψει τα κοινά στοιχεία της Ε.Ε. όπως ο [ύμνος](#) της

National anthem of the European Union.mp3

που είναι η «ωδή της χαράς» του Σίλερ για τη συναδέλφωση όλων των

λαών με τη μουσική από την 9^η συμφωνία του Μπετόβεν και το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα, το ευρώ. Τα παιδιά αποφασίζουν να περιηγηθούν στην πόλη της Θεσσαλονίκης και να φωτογραφίσουν τα ρωμαϊκά και βυζαντινά μνημεία της πόλης για να τα αποστείλουν στα σχολεία της Σικελίας, της Κων/πολης, του Μπρασόβ και του Παρισιού που συμμετέχουν στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα Comenius, που συντονίζει το σχολείο. Ακόμη συλλέγουν πληροφορίες για το θεσμό της πολιτιστικής πρωτεύουσας, όπου μια πόλη που ορίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση για περίοδο ενός χρόνου επιδεικνύει την πολιτιστική της ζωή και ανάπτυξη. Η έννοια της Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Πόλης είναι ένας τρόπος αλληλοπροσέγγισης των Ευρωπαίων κατοίκων και ξεκίνησε στις 13 Ιουνίου 1985 από το Συμβούλιο Υπουργών με πρωτοβουλία της Ελληνίδας Υπουργού Πολιτισμού

Μελίνας Μερκούρη. Συλλέγουν εικόνες από την πόλη της Θεσσαλονίκης που υπήρξε πολιτιστική πρωτεύουσα το 1997 και δημιουργούν ένα λεύκωμα.

Με την υλοποίηση του σχεδίου εργασίας που διαρκεί 4 εβδομάδες και συνολικά 12 ώρες τα παιδιά ασχολούνται πέρα από το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής με τα μαθηματικά, με ιστορία, γεωγραφία, μουσική και ΤΠΕ². Η κάθε ομάδα παρουσιάζει την εργασία της στις άλλες ομάδες της τάξης, χρησιμοποιώντας τον Η/Υ της τάξης και την οθόνη του διαδραστικού πίνακα. Στη συνέχεια συζητούν για την παρουσίαση της κάθε ομάδας και όλα τα παιδιά αποφασίζουν να γράψουν και να αναρτήσουν την εργασία τους στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Συμπερασματικά: Το σχολικό εγχειρίδιο δεν είναι η μοναδική πηγή πληροφοριών και ο εκπαιδευτικός είναι αυτός που συνεργάζεται με τα παιδιά και θέτει μερικές φορές ερωτήματα, όπως «έχει ύμνο η Ε.Ε. όπως η χώρα μας»; Ακόμη ο εκπαιδευτικός δε διδάσκει χρησιμοποιώντας το βιβλίο αλλά βοηθά τα παιδιά στην έρευνα τους στο διαδίκτυο και στο να μετατρέψουν ένα αρχείο από το Youtube σε αρχείο μουσικής Mp3 κ.ά. Τα παιδιά αισθάνονται τον εκπαιδευτικό δίπλα τους και όχι απόμακρο στα σχολικά εγχειρίδια.

Η ενασχόληση με την Ε.Ε. είναι ένα θέμα που έχει ενδιαφέρον για τα παιδιά, γιατί συνεχώς προβάλλεται από τα Μ.Μ.Ε³, είναι επίκαιρο και προσφέρει στα παιδιά γνώσεις και συμπεριφορές που πολλές φορές διαφέρουν από αυτές που προβάλλονται στην καθημερινή τους ζωή.

Η διεπιστημονική προσέγγιση του θέματος είναι εμφανής αφού, η γεωγραφία, τα μαθηματικά, η ιστορία και η γλώσσα εμπλέκονται στην εφαρμογή του project, είτε με τη δημιουργία χάρτη, είτε με την οργάνωση επίσκεψης, είτε με τη συγγραφή κειμένων.

² ΤΠΕ = Τεχνολογίες Πληροφόρησης και Επικοινωνιών.

³ Μ.Μ.Ε. = Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Η αξιολόγηση των παιδιών δε γίνεται με παραδοσιακό τρόπο αλλά μέσα από παρατήρηση. Ο/Η εκπαιδευτικός παρατηρεί όχι μόνο τις γνωστικές επιδόσεις των παιδιών αλλά διαπιστώνει και ικανότητες συνεργασίας και επικοινωνίας στα μέλη της ομάδας.